

Шиян Д.В.
*д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки підприємства та менеджменту,
Харківський національний економічний університет ім. Семна Кузнеця*
Ульянченко Н.В.
к.е.н., доцент
*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ВИРОБНИЦТВА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

При визначенні стратегії розвитку національної економіки в теперішній час особливе місце повинно відводитися сільському господарству. Подібна концептуальна установка визначається дією ряду чинників. Безумовно, велике значення має та обставина, що на відміну від інших галузей сфери матеріального виробництва – металургії, машинобудування, будівництва, які останніми роками скорочують обсяги виробництва, сільське господарство його нарощує, забезпечуючи позитивне сальдо у зовнішньоекономічній діяльності [1]. Подібне становище дає підстави для того, щоб розглядати галузь в якості локомотива розвитку національної економіки.

Стратегією розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року передбачається значне нарощування обсягів виробництва головних видів сільськогосподарських культур, зокрема зерна у 1,4 рази. Це можливе лише на шляху подальшої інтенсифікації його виробництва. Відтак, виникають питання відносно її економічної ефективності та можливих меж зростання в існуючому економічному механізмі.

Як відомо у 1766 р. Тюрго оприлюднив працю «Роздуми про створення і розподіл багатства», в якій вперше була сформована ідея про дію закону спадної віддачі витрат в сільському господарстві, який пов'язаний з визначенням закономірностей у зміні співвідношення між витратами, що зростають і результатами виробництва. Значну увагу закону спадної віддачі було приділено у фундаментальній праці А. Маршалла «Принципи економічної науки», який пише, що кожне прирощення капіталу і праці, що вкладається в обробку земель, породжує взагалі пропорційно менше збільшення кількості отриманого продукту, якщо тільки вказане прирощення не збігалось в часі з удосконаленням агротехніки [2]. Він виділяв дві тенденції в дії цього закону. Перша з них полягала в тому, що покращання агротехніки дає змогу збільшити віддачу від додаткового капіталу. Друга тенденція вела до того, що безперервний ріст капіталу в кінцевому підсумку знову приводив до зменшення додаткового продукту вже на новому рівні.

В теперішній час отримує визнання положення, згідно з яким закон спадної дохідності особливо рельєфно проявляється саме в сільському господарстві. Такої думки, зокрема, дотримується В.Г. Андрійчук [3]. Але співвідношення понять «спадна родючість ґрунтів» і «спадна дохідність» ним не розглядається. Дія даних законів, в свою чергу, обумовлює необхідність визначення потенціальних можливостей нарощування обсягів виробництва продукції сільського господарства. У зв'язку з цим висловлюється думка: можливість різних країн у цьому відношенні принципово відмінні. Так вважається, що Західна Європа досягла свого потенціалу. В Америці така ж ситуація. Суттєво зростання може досягти Україна та ще декілька країн.

Однак ринкові умови диктують ситуацію, коли нарощування обсягів виробництва повинно бути пов'язано з ефективністю. В протилежному випадку економічний механізм буде змушувати виробників зупинити інноваційну та інвестиційну діяльність. При цьому слід мати на увазі, що високі рівні інтенсивності виробництва, які досягнуті в країнах Європи в значній мірі компенсуються державними дотаціями. Якщо б даного механізму не було, то рівень інтенсивності виробництва, а відтак і ефективності використання землі, був би значно меншим.

Наші дослідження засвідчили, що в Україні існують суттєві проблеми на шляху подальшої інтенсифікації виробництва. В даному випадку ця проблема повинна бути тим чи іншим шляхом вирішена. В протилежному випадку подальше зростання виробництва продукції буде зупинено через дію економічного механізму.

Література:

1. Саблук П.Т. Стан та напрями розвитку аграрної реформи / П.Т.Саблук // Економіка АПК. – 2015. – № 2. – С. 10-17.
2. Маршалл А. Принципы экономической науки. Т. 1; пер. с англ. / А. Маршалл. – М.: Прогресс, 1993. – 414 с.
3. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: підручник. – 2-ге вид., доп. і переробл. / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2004. – 624 с.